

Actualisatie Uitvoeringsprogramma energie besparen bedrijven en maatschappelijke organisaties 2024

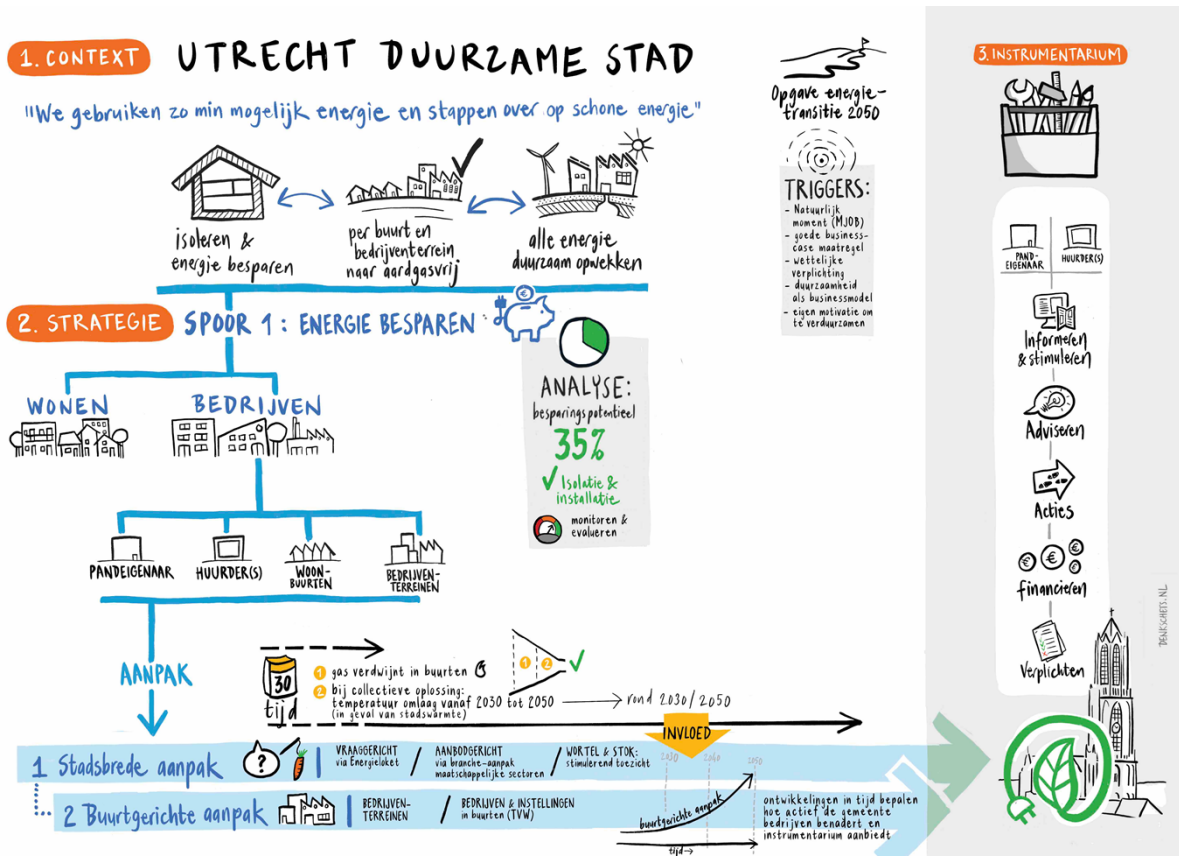
Inhoud

- 1. Algemeen
- 3. Uitgebreide update van bestaande en nieuwe onderdelen
 - 3.1. Monitoring en data
 - 3.2 Specifieke doelgroepen
 - 3.3 Energiearmoede
 - 3.4 Communicatie
 - 3.5 Samenhang met buurtaanpak
- 4. Korte update van alle instrumenten
- 5. Geldstromen

1. Algemeen

In juni 2022 is het programma besparen door de Raad vastgesteld. Dit bestaat uit een strategisch deel en twee uitvoeringsdelen, voor wonen en voor bedrijven en maatschappelijke organisaties. Zoals afgesproken evalueren we nu na een jaar het uitvoeringsonderdeel van het programma.

Het uitvoeringsprogramma voor bedrijven en maatschappelijk hebben we volgens onderstaande plaat vormgegeven:

Hierin is de strategie en de instrumenten inzichtelijk gemaakt. Met dit als basis zijn we in 2022 en 2023 aan de slag gegaan. We hebben door ontwikkelingen als de hoge energieprijzen weer nieuwe instrumenten opgezet en veel geleerd. Het resultaat is een aangepast uitvoeringsprogramma, waar we het komende jaar mee aan de slag gaan. We zien dat het uitvoeringsprogramma soms gedurende het jaar moeten worden aangepast zodat we met ons aanbod aan de actuele behoeftes van onze doelgroep kunnen voldoen.

Dashboard en interviews

In de bijlage is een dashboard met de kwantitatieve resultaten van de uitvoeringsinstrumenten van het afgelopen jaar over 2022 en 2023. De input die we via stakeholders in gesprekken hebben opgehaald is per thema/onderwerp verwerkt in hoofdstuk 2 Uitgebreide update van bestaande en nieuwe onderdelen.

2. Uitgebreide update uitvoeringsprogramma besparen

In juni 2022 is het uitvoeringsprogramma energie besparen bedrijven & maatschappelijke organisaties vastgesteld. Het bleek in najaar van 2022 en winter van 2023 door de hoge energieprijzen nodig om meer te doen voor de ondernemers die in de knel kwamen. We hebben u daarover regelmatig geïnformeerd. Dat betekende ook dat we minder prioriteit aan bepaalde onderdelen van het uitvoeringsprogramma konden geven. Onderstaand een samenvatting van wat we het afgelopen jaar (extra) hebben gedaan in het kader van (maatschappelijk) ondernemers stimuleren energie te besparen.

Energiearmoede bij ondernemers

Door de stijging van de energieprijzen hebben we het afgelopen jaar onze doelgroep van met name de kleine MKB-ondernemers (tot 50 medewerkers) een stuk beter leren kennen. Deze ondernemers hebben vaak geen langlopende energiecontracten en zijn dus gevoelig voor de prijsstommelingen. Daarnaast hebben zij vaak maar beperkte mogelijkheden om prijsstijgingen op te vangen door het door te berekenen in prijsverhogingen van hun producten. De prijs van een brood, of een afhaalmaaltijd heeft een soort van prijsplafond. Daarom kunnen deze ondernemers makkelijker in de financiële problemen komen. Voor deze doelgroep hebben we een subsidieregeling opgezet met geld beschikbaar van het Europese EFRO fonds Kansen voor West II. Het geld is beschikbaar middels energievouchers voor het nemen van concrete maatregelen. De looptijd van de regeling was kort, daarom is ervoor gekozen de doorlooptijd van de subsidieaanvraag zo kort mogelijk te houden met één vaststellingsmoment: na uitvoering van de maatregel door de ondernemer. Dit betekende dat de ondernemer de maatregel moest voorfinancieren. Dit bleek één van de drempels te zijn. Door de Corona periode waarvan sommige ondernemers nog steeds de schulden moeten afbetalen, hebben veel kleine ondernemers geen geld op de plank liggen om te investeren in verduurzamingsmaatregelen. Daarnaast zien zij het aanvragen van een subsidie bij de gemeente ook als veel gedoe. Daarom hebben we direct na de zomer geschakeld om een aanpassing in de subsidieregeling door te voeren (doelgroep verruiming, alle MKB (tot 250 medewerkers), niet alleen klein en micro MKB) en door hulp aan te bieden om de ondernemers te ontzorgen in de aanvraag van de subsidieregeling. We zien hierdoor de aanvragen wel oplopen, maar verwachten niet dat we door de korte looptijd van de subsidie (eis vanuit EFRO is dat al het geld in 2023 uitgegeven moet worden) we het hele beschikbare budget zullen kunnen uitgeven. De inzichten die we in dit traject hebben opgedaan over de doelgroep nemen we mee in het bijstellen van ons uitvoeringsprogramma.

Daarnaast zijn we in Q3 2022 ook gestart met de deuren dicht campagne bij winkels en horeca in de binnenstad. Door de deur van de winkel of horecazaak dicht te doen wordt er eenvoudig energie bespaard. Bovendien is zo heel zichtbaar dat energievervalsing voorkomen wordt. We bieden de ondernemers bordjes aan, zodat zichtbaar is dat ze wel open zijn, maar de deur dicht hebben voor energiebesparing. Daarnaast geven we ook informatie af over wat er nog meer heel makkelijk aan energiebesparing kan worden gedaan. Na de campagne had 46% van de winkeliers en horecazaken hun deur dicht, ten opzichte van 31% voordat de campagne begon. Dit jaar starten we in Q3 2023 wederom een deuren dicht campagne, deze keer in de winkelgebieden rondom de binnenstad. De winkels in de binnenstad worden herinnerd aan de campagne en mogen als ze het bordje zijn kwijtgeraakt weer kosteloos een nieuw bordje bestellen. Met de deuren dicht campagne is heel zichtbaar energievervalsing tegengegaan en energie bespaard door de ondernemers. Hiermee wordt ook het bewustzijn hierover vergroot, ook onder het winkelend publiek.

Ontzorging

Ook in de reflectiegesprekken met stakeholders zoals MKB -Nederland, ECUB (Energie Coöperatie Utrechtse Bedrijven) en Dok 030 hebben we waardevolle feedback opgehaald. Ontzorgen is het sleutelwoord. Veruit het grootste deel van de ondernemers, met name de kleinere ondernemers, hebben geen geld, geen tijd en geen kennis om met verduurzamen aan de slag te gaan. Dit is een doelgroep om met een kant en klaar aanbod langs te gaan. Zowel voor energiebesparing als voor de overstap naar aardgasvrij. Hier gaan we ons Energieloket voor (maatschappelijk) ondernemers nog meer op inrichten. Drempels die nog ervaren kunnen worden, willen we weghalen. Zo willen we meer informatie over wat ondernemers kunnen doen op de website plaatsen en het aanvragen van de subsidieregeling makkelijker maken.

Dit betekent ook iets voor de benadering van ondernemers in de buurtaanpak. We hebben gemerkt dat de ondernemers niet op een uitnodiging voor een algemene informatieavond afkomen. Daarom zetten we hier ook meer in op een persoonlijke benaderingen en betrekken we stakeholders die in de betreffende buurt werkzaam zijn hierbij.

Bedrijventerreinen

Het afgelopen jaar hebben we ook een intensief traject met ondernemers op bedrijventerreinen opgezet. Op drie bedrijventerreinen zijn koplopersgroepen opgezet waar veel kennis en kunde is gedeeld en opgehaald over wat er nodig is om te verduurzamen en aardgasvrij te worden. Net als in de buurten bij de kleinere ondernemers is ook hier de ervaring dat op algemene informatiebijeenkomsten wel de koplopers, maar niet de grote groep ondernemers die in het peloton zitten op afkomen. Toch hebben we mede met de inzet van de bijeenkomsten en een laagdrempelige digitale enquête voldoende informatie opgehaald om een plan van aanpak verduurzaming bedrijventerreinen op te gaan stellen. Deze aanpak omvat zowel het handelingsperspectief dat bedrijven nu al kunnen beginnen met energie besparen in hun gebouw, als hoe ze stappen kunnen zetten om uiteindelijk de overstap te maken naar een aardgasvrije warmtevoorziening.

Doelgroep eigenaren

Uit het project op de bedrijventerreinen kwam naar voren dat het lastig is om de ondernemers te bereiken, maar dat de eigenaren van veel vastgoed bereiken nog lastiger is. Sommige eigenaren zitten letterlijk op afstand (het buitenland), sommige eigenaren zitten figuurlijk op afstand (het bedrijfspand is een investering en het gaat vooral om het rendement). We hebben niet van alle bedrijventerreinen de cijfers, maar voor één van de bedrijventerreinen geldt een verhouding van circa 80% verhuur, 20% eigenaar en gebruiker van het pand. In 2024 gaan we ons meer richten op het bereiken van deze particuliere eigenaren die verantwoordelijk zijn voor de verduurzaming van de schil van het pand.

Procesgas

Met het project op de bedrijventerreinen hebben we ons in het kader van de transitievisie warmte gericht op de warmtetransitie naar aardgasvrij. Er zijn ook bedrijven die gebruik maken van aardgas in hun bedrijfsprocessen. CE Delft heeft al onderzocht op welke bedrijventerreinen dit het meest aanwezig is. Hierover hebben we middels een [brief](#) de Raad in april 2021 geïnformeerd. Daarnaast komt het ook voor bij sommige bedrijven in de woonwijken, zoals bijvoorbeeld een stomerij, maar ook gasovens van bakkers en gaskooktoestellen in de horeca. In 2024 hebben we capaciteit om dit verder te onderzoeken en ook alternatieven in kaart te brengen, om hier de bedrijven waar dit voor geldt van goed advies te kunnen voorzien. Vervanging van gas in bedrijfsprocessen is bij uitstek iets wat op een natuurlijk moment moet gebeuren in verband met vaak de hoge investeringskosten. Daarom is het belangrijk om hier op tijd informatie over te kunnen geven aan bedrijven.

Collectieve inkoop

Er zijn ook onderdelen uit het uitvoeringsprogramma die vooralsnog minder prioriteit hebben gekregen. Een voorbeeld hiervan zijn de collectieve inkoopacties. Met de stijging van de energieprijzen en de mogelijkheid om EFRO-geld te gebruiken om ondernemers te ondersteunen bij het nemen van concrete energiebesparende maatregelen, hebben we hier voorrang aan gegeven en niet een collectieve inkoopactie verder uitgewerkt. Uit de feedback gesprekken kwam ook naar voren dat dit een lastig onderdeel is, omdat ondernemers vaak behoefte hebben aan een maatwerkaanpak. Voor een deel wordt dit in sommige gevallen ook opgepakt door brancheverenigingen. Een voorbeeld hiervan is de branchevereniging voor horeca, die in het kader van de energievoucherregeling hun leden hebben gewezen op een voordelig aanbod voor duurzame terrasverwarming. Aan de andere kant kan een collectieve inkoopactie ook goed aansluiten bij de behoeftes van ondernemers naar een laagdrempelig en praktisch aanbod, daarom nemen we dit in ons bijgestelde uitvoeringsprogramma voor het komende jaar weer mee. We sluiten hierbij aan bij brancheorganisaties en zo eenduidige mogelijke maatregelen, die voor veel ondernemers van toepassing zijn en waar weinig maatwerk op te verwachten is.

Intern en extern netwerk

Het afgelopen jaar hebben we ook ons netwerk met partners in de stad en partners binnen de gemeente versterkt. Een goed voorbeeld is de samenwerking met Ondernemer Centraal. Structurele energiebesparing en onze energiesubsidies daarvoor zijn een onderdeel van het doorverwijzingsaanbod van Ondernemer Centraal geworden. Een kracht van Ondernemer Centraal is dat het eerste brede gesprek, het toekomstgesprek, altijd gevoerd wordt door iemand die zelf ondernemer is geweest, of dicht hierop staat. Uit de feedbackgesprekken kwam ook naar voren dat ondernemers de overheid niet altijd vertrouwen. Daarom zoeken we aansluiting met de verduurzamingsboodschap bij bestaande netwerken en stakeholders die bekend zijn voor de ondernemer. Voor het komende jaar willen we deze interne en externe netwerken versterken en uitbreiden. Dit doen we door bijvoorbeeld ons hulpaanbod ook via andere partijen zoals Ondernemer Centraal bereikbaar te maken, aan te sluiten bij netwerken van onze doelgroep en zo veel mogelijk ons verhaal delen. Hiermee vergroten we ons bereik richting de ondernemers en verwachten we een groei in vragen en subsidieaanvragen bij het Energieloket, zodat we meer effect hebben op het verduurzamen van de bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Landelijke ontwikkelingen

De Rijksoverheid is bezig met het schrijven van twee regelingen die interessant zijn voor ondernemers: het ontzorgingsprogramma voor MKB en het versnellingsprogramma voor de verduurzaming van bedrijventerreinen. Samen met andere gemeenten, VNG en de Provincies hebben we de Rijksoverheid hier input voor gegeven. De verwachting is dat de regelingen begin 2024 van kracht zijn. De gelden zullen waarschijnlijk via de Provincies of via de regio's aangevraagd kunnen worden. Hiervoor zullen we in gesprek gaan met de provincie en de regio, hoe we deze gelden zo goed mogelijk voor de verschillende doelgroepen kunnen inzetten. We zoeken de samenwerking en delen graag onze opgedane kennis en kunde met de doelgroepen, zodat we de verduurzaming van bedrijven en maatschappelijke organisaties zo effectief mogelijk kunnen stimuleren.

In de miljoenennota voor 2024 heeft het Rijk aangekondigd dat er een verplichting komt dat in 2027 voor verschillende type bedrijfspandgoederen de labels E, F en G uit gefaseerd moeten worden. Dit moet nog uitgewerkt worden. Zodra hier meer duidelijkheid is hierover, maken we een plan, om de pandeigenaren weer op tijd te informeren over de aankomende verplichting, zoals we ook bij de kantoren label C verplichting hebben gedaan.

Maatschappelijke organisaties

Het afgelopen jaar hebben we de samenwerking met de provinciale brancheaanpak voor verduurzaming van zorgorganisaties en de samenwerking met Sport Utrecht voor de verduurzaming van sportverenigingen voortgezet. De provincie voert het ontzorgingsprogramma verduurzaming van maatschappelijke organisaties uit. Hier zijn we bij aangehaakt. Er zijn verschillende landelijk interessante subsidies, zoals de BOSA (stimulering bouw en onderhoud van sportaccommodaties) en DUMAVA (subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed). Ook hebben we een eigen gemeentelijke subsidieregeling voor isolatiemaatregelen voor maatschappelijke organisaties. In het afgelopen jaar zijn in de zorg en de sportverenigingen veel verduurzamingsdoelen behaald, in de zorg ook bekrachtigd met certificaten van de Milieubarometer Zorg. Van de uitgevoerde verduurzamingsplannen van sportvereniging Kampong hebben we een inspiratiefilmpje laten maken. Het komende jaar werken we aan meer eenheid in ons beleid, instrumenten en samenwerking met stakeholders voor maatschappelijke organisaties. Hiermee verwachten we de effectiviteit van onze inzet en de verduurzamingsresultaten te kunnen verhogen.

Handhaving en stimulerend toezicht

De voorbereiding op de label C plicht voor kantoren in Utrecht is goed verlopen. Er hebben in 2022 238 energiecontroles plaatsgevonden. Aanvullend is in Q2 van 2023 een pilot voorbereid waarbij 50 kleinverbruikers gevraagd wordt vrijwillig mee te doen met de energiecontrole methodiek. Voor de grootverbruikers met een verbruik van meer dan 50.000 kWh of een equivalent daarvan geldt de verplichting. Voor de groep van de pilot niet, maar ook zij kunnen zeker hun voordeel doen met de energiebesparende maatregelen. In Q3 van 2023 wordt deze pilot uitgevoerd.

Uitvoeringsprogramma in 2024

Energiearmoede is een thema dat voor 2024 nu standaard in ons programma is opgenomen. Hierin blijven we ons richten op de doelgroep kleine ondernemers die heel belangrijk zijn voor de stad, maar vaak ook kwetsbaar met weinig financiële ruimte.

We versterken en breiden ons interne en externe netwerk uit. We richten ons veel explicieter op de doelgroep particuliere eigenaren en maken inzichtelijk wat het aardgasvrij maken van bedrijfsprocessen betekent. Voor de doelgroep maatschappelijk ondernemers maken we een integraal programma om onze instrumenten eventueel aan te passen en beter te kunnen richten. We blijven meedoen in de buurtaanpakken aardgasvrij, om de behoeftes van de kleine ondernemers in kaart te brengen en te adviseren welke oplossingen voor hen toepasbaar zijn, wat vervolgens wordt meegenomen in de planvorming voor de hele buurt. We hebben gezien dat het Energieloket steeds beter wordt gevonden. Om deze trend vast te houden passen we het Energieloket aan en maken het laagdrempeliger voor de ondernemers en focussen we in ons aanbod van instrumenten nog meer op het ontzorgen van de ondernemers in de totale klantreis.

Kortom, met de ervaringen die we hebben opgedaan afgelopen jaar, met de reflecties die we hebben gekregen, maken we een vernieuwde versie van het uitvoeringsplan, om nog beter aan te sluiten op wat de (maatschappelijk) ondernemer nodig heeft.

Samenvatting resultaat en duiding per instrument

Per instrument uit het uitvoeringsdeel van het programma besparen zijn resultaten en een duiding hierop aangegeven. Daarnaast geven we ook aan waar de optimalisatie of verandering zit voor 2024 en verder. Deze aanpassing of optimalisatie komt ook terug in een extra regel in de tabellen van het uitvoeringsprogramma in hoofdstuk 4 korte update van alle instrumenten.

Energieloket

- Doel: (maatschappelijk) ondernemers hulp bieden met advies op maat over het nemen van verduurzamingsmaatregelen, zoals energiebesparing.

- Doel: Toename in aantal vragen, met als concreet getal 150 vragen
- Resultaat 2022: 97 vragen
- Resultaat 2023 t/m Q3: 91 vragen
- Duiding: Hoewel we geen 150 vragen hebben binnengekregen, zien we wel een toename in het aantal vragen.
- Optimalisatie 2024 en verder: We maken het Energieloket nog makkelijker bereikbaar en zetten meer in op ontzorging van de ondernemer.

Energieloket subsidie

- Doel: advies op maat voor (maatschappelijk) ondernemers, zodat zij verduurzamingsmaatregelen toepassen.
- Doel: beschikbare budget opmaken (per kalenderjaar is € 100.000,- beschikbaar).
- Resultaat 2022: € 30.000,- toegekend
- Resultaat 2023 t/m Q3: € 22.642,- toegekend
- Duiding: Het beschikbare budget is nog niet volledig benut. Wel zien we ook hier ten opzichte van de voorgaande periode een stijging in aanvragen en beschikkingen.
- Optimalisatie 2024 en verder: We passen met de inzichten die we het afgelopen jaar hebben opgedaan de subsidieregeling aan, zodat deze makkelijker is aan te vragen voor ondernemers. Advies voor eigenaren / huurders van monumenten wordt hier ook expliciet in opgenomen.

Aanpak branches maatschappelijke sectoren

- Doel: vergroten van bereik, zodat meer maatschappelijke organisaties verduurzamingsmaatregelen nemen.
- Resultaat:
 - o Zorg:

We nemen deel in het Programma Duurzame Zorg van de Provincie Utrecht.

 - De groep deelnemers in de koplopersgroep is uitgebreid, waarmee de kennisdeling verbreed is.
 - Lister heeft voor 15 locaties certificaten van de milieuthermometer zorg behaald, waarvan 12 locaties in de gemeente Utrecht.
 - o Sport

We werken samen met SportUtrecht.

 - 11 verenigingen hebben geïnvesteerd in verduurzamingsmaatregelen en er zijn 16 energiescans uitgevoerd.
 - o Cultuur
 - 14 culturele organisaties in de gemeente Utrecht doen mee met het ontzorgingsprogramma voor maatschappelijke organisaties van de Provincie Utrecht. Hiervoor heeft de provincie extra geld beschikbaar gesteld, omdat de gemeente Utrecht (die in veel gevallen eigenaar is van het pand van de culturele instelling) te groot is om in aanmerking te komen voor het ontzorgingsprogramma. Maar omdat al in een eerder stadium gesprekken liepen met de betreffende instellingen heeft de provincie hier geld voor ingezet.
 - o Scholen
 - Hier hebben we geen specifiek project op uitgevoerd. Wel hebben we vanuit de buurtaanpak de vastgoedeigenaren en schoolbesturen geïnformeerd over de buurtaanpak naar aardgasvrij en dat dit ook iets betekent voor de verduurzaming van het gebouw.
- Met verschillende branches loopt een aanpak, waarbij we als gemeente faciliterend zijn en we ons met name richten op kennisuitwisseling. Daarnaast worden in deze branchegerichte aanpak door

de deelnemers heel concrete resultaten geboekt op het toepassen van energiebesparende maatregelen.

- Optimalisatie 2024 en verder: we zetten in op een meer integrale aanpak voor maatschappelijke organisaties, samen met onze stakeholders zoals de provincie Utrecht.

Handhaving en stimulerend toezicht

- Doel: bedrijven passen de wettelijk verplichte energiebesparende maatregelen toe en worden gestimuleerd om na te denken over een routekaart naar CO₂-neutraal en klimaatneutraal voor hun bedrijf of instelling. Hiermee worden zij gestimuleerd om ook bovenwettelijke energiebesparende maatregelen toe te passen.
- Resultaat:
 - o Kantoren label C:
 - 95% van de kantoorpanden voldoet aan de labelplicht van ten minste label C.
 - Meer dan de helft van de label plichtige kantoren heeft al label A.
 - 100% van de eigenaren van de label plichtige kantoorpanden zijn geïnformeerd over de labelplicht.
 - In april 2023 liep bij 26 kantoorpanden nog een handhavingstraject. Dit aantal neemt af naarmate meer panden aan de label plicht voldoen.
 - o Toezicht en handhaving verplichte energiebesparende maatregelen:
 - In 2022 zijn er 238 energiecontroles uitgevoerd.
- De projectmatige aanpak van de label C verplichting heeft een goed resultaat opgeleverd. Ten opzichte van de landelijke resultaten (circa 55% voldoet), scoort Utrecht heel goed.
- De effecten van stimulerend toezicht zijn lastig te kwantificeren. In een eerdere evaluatie uit 2021 kwam naar voren dat deze aanpak zowel door de inspecteurs als de ondernemers gewaardeerd wordt, dat er oog is voor de lokale context. Indien bedrijven niet open staan voor verduurzaming, dan wordt de standaard handhavingsmethode ingezet door de inspecteurs, zodat de bedrijven wel de minimaal verplichte energiebesparende maatregelen treffen.
- Verandering 2024 en verder: hierbij sluiten we voor zowel de kantoren label C verplichting als de overdracht van energietaken aan de omgevingsdienst in het kader van de omgevingswet aan bij het handavingsprogramma Openbare Ruimte en Bebouwde Omgeving 2024. De verwachting is dat de focus voor de kantoren label C op de afrondende fase van het project ligt, aangezien de meeste kantoren reeds voldoen. De precieze invulling van de overdracht van energietaken vergt nog nader onderzoek en uitwerking.

Pilots bedrijventerreinen

- Doel: een integrale benadering richting de bedrijventerreinen om een planning te maken welk bedrijventerrein wanneer van het aardgas af gaat. Hiermee leveren we input voor de transitievisie warmte. Daarnaast is het beoogde resultaat dat bedrijven concrete stappen zetten in de verduurzaming van hun bedrijfsgebouw en/of bedrijventerrein.
- Resultaten:
 - o Er zijn op 3 bedrijventerreinen koplopersgroepen gestart met bedrijven en stakeholders zoals parkmanagement, ECUB (Energie Collectief Utrechtse Bedrijven) en het Ondernemersloket op Nieuw Overvecht.
 - o Eén koplopersgroep heeft een collectieve subsidieaanvraag gedaan om energiescans uit te voeren en meer inzicht te krijgen in verbruik en wat er nog meer gedaan kan worden aan energiebesparing en aardgasvrij worden.
 - o Vanuit de bevindingen van de koplopersgroepen is een traject gestart om via 2 sporen aan de slag te gaan:
 - Bieden van informatie en praktische hulp zodat bedrijven aan de slag gaan met verduurzamen;

- Input ophalen over kansen en belemmeringen voor bedrijven om de stap te zetten naar aardgasvrij, zodat we in Q4 2023 een raadsvoorstel kunnen doen voor opname van de bedrijventerreinen in de transitievisie warmte.
 - In juni 2023 was de eerste bijeenkomst, waar 10 ondernemers bij aanwezig waren.
 - We liggen op koers om eind 2023 of net begin 2024 een plan van aanpak voor verduurzaming van de bedrijventerreinen naar de Raad te sturen.
- De koploperbedrijven zijn bezig met energie besparen en stappen te zetten naar aardgasvrij. De uitdaging ligt erin om de grote groep uit het peloton mee te krijgen. Het maken van beleid voor de bedrijventerreinen, zodat bedrijven weten waar ze aan toe zijn, kan de urgentie hiervoor versterken.
- Verandering 2024 en verder: we werken aan een plan van aanpak verduurzaming bedrijventerreinen.

Aanpak bedrijven en maatschappelijke organisaties in de buurtaanpak

- Doel: Het bieden van informatie en handelingsperspectief aan de bedrijven en maatschappelijke organisaties in de buurten die vanuit de transitievisie warmte staan aangemerkt om als eerste van het aardgas af te gaan.
- Resultaat
 - Overvecht Noord is de eerste buurt waar we aan de slag zijn gegaan.
 - We zijn actief de wijk in gegaan en hebben bedrijven bezocht.
 - Dat heeft geleid tot concrete inzichten over wat er nodig is voor de ondernemers om te verduurzamen en de overstap te maken naar aardgasvrij.
 - Zo weten we dat er in Overvecht Noord 40 bedrijven en 8 maatschappelijke instellingen zijn, waarvan er 1 al de overstap naar aardgasvrij heeft gezet en 3 bezig zijn met maatregelen om aardgasvrij te worden. Eén van deze bedrijven heeft ook gebruik gemaakt van gemeentelijke subsidie (energievoucherregeling) hiervoor.
- De (maatschappelijk) ondernemers in een woonbuurt vragen een andere benadering dan de bewoners. Er is veel maatwerk en persoonlijk contact, wat een intensieve aanpak vraagt.
- Optimalisatie 2024 en verder: Wat we geleerd hebben in Overvecht Noord zetten we in voor de (maatschappelijk) ondernemers in de wijken die nu in het eerste cluster zitten en waar gestart wordt met het proces om tot uitvoeringsplannen naar aardgasvrij te komen.

3. Korte update van alle instrumenten

Klantreis

Voor het programma besparen hebben we met behulp van advies van stakeholders een klantreis opgesteld, waar alle instrumenten binnen vallen.

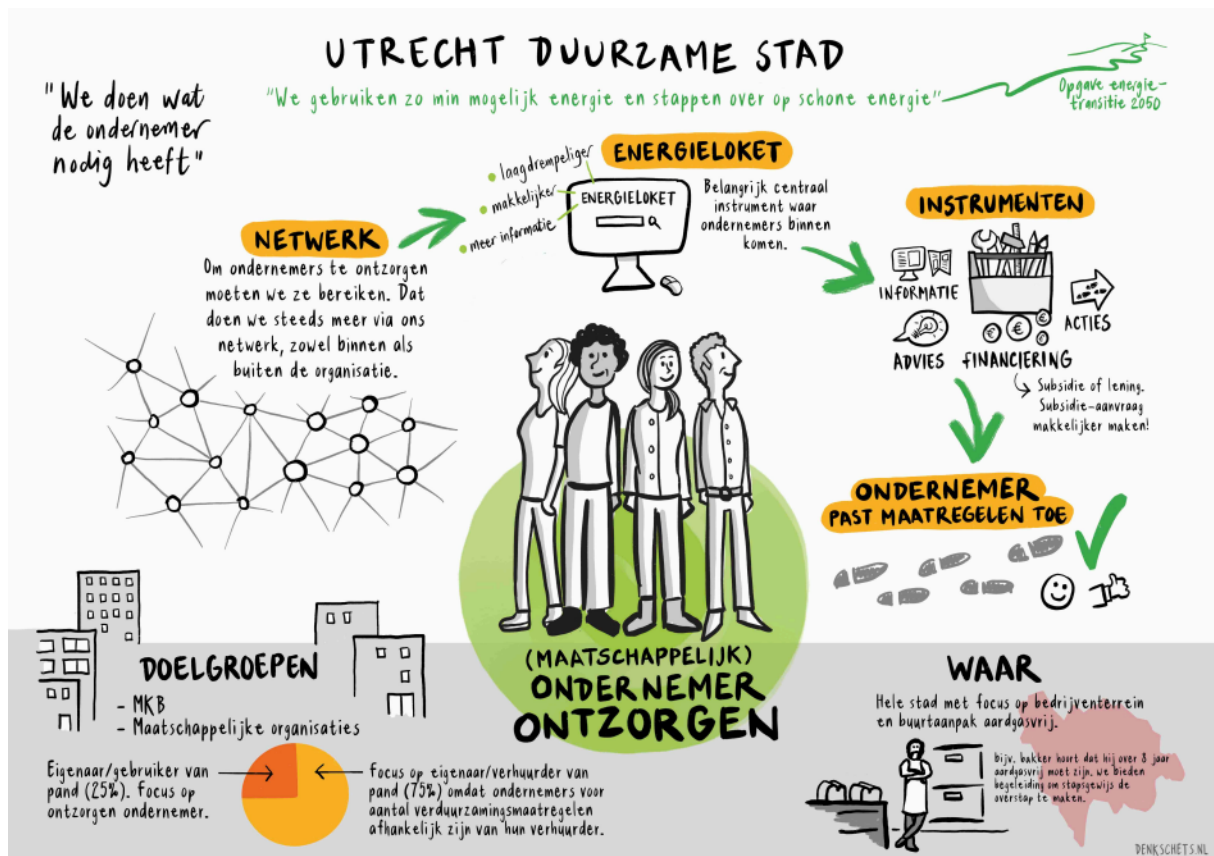
Fase	Oriënteren	Selecteren	Implementeren	Ervaren
Klantbehoefte	Informatie over energiebesparingsmaatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Maatwerk advies • Informatie over financiering/ subsidies • Mogelijkheden advies vakspecialisten • Ervaringen/ kennis delen 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Vakspecialisten</u> • Duidelijke planning • Ontzorgen 	<ul style="list-style-type: none"> • Nazorg • Eventuele uitbetaling subsidie • Informatie over andere verduurzamingsmaatregelen
Instrument uit aanpak	Energieloket	<ul style="list-style-type: none"> • Energieloket • Collectief aanbod • Branche aanpak 	<ul style="list-style-type: none"> • Energieloket • Collectief aanbod • Pilots bedrijven-terreinen • Aanpak transitievisie warmte 	<ul style="list-style-type: none"> • Energieloket

Aanpak

We zijn als gemeente niet het enige kanaal waarmee de (maatschappelijk) ondernemer bereikt wordt. Ook brancheverenigingen, ondernemersverenigingen en andere stakeholders stimuleren hun doelgroep steeds vaker om te verduurzamen. Er is ook een groep (maatschappelijk) ondernemers dat intrinsiek vanuit zichzelf begint met verduurzamen.

Ontzorgen ondernemer

Er is echter een grote groep van vooral de kleine (maatschappelijk) ondernemers die geen tijd, geen kennis en geen geld heeft voor verduurzaming. Op deze doelgroep ligt de focus in ons uitvoeringsprogramma. In de klantreis zetten we het ontzorgen van deze ondernemers in het midden. Hiervoor hebben we een nieuwe plaat gemaakt om dit helder inzichtelijk te maken:

Instrumenten

In onderstaande tabellen wordt per instrument verder toegelicht wat het inhoudt, onder welke aanpak het valt en wat we ermee willen bereiken.

Onder het kopje **2. Uitgebreide update over het programma besparen** hebben we al aangegeven welke nieuwe instrumenten we hebben ingezet in 2022 en 2023 en waar de optimalisatie of verandering zit in de bestaande instrumenten.

De eerste serie tabellen zijn de instrumenten die we al in het uitvoeringsdeel van het programma besparen hebben zitten. In de tabellen is onderaan een rij toegevoegd met daarin de optimalisatie of verandering in het instrument. Daarna volgen de tabellen van de instrumenten die nieuw zijn.

Deze nieuwe instrumenten hebben we ingezet in 2022 en 2023 en zullen voor een groot deel met gelijkblijvend budget doorlopen in de jaren 2024 en verder. We kijken aan het eind van elk jaar of de instrumenten nog het doel dienen, of dat er nieuwe regels, meer of minder geld vanuit het Rijk beschikbaar is, of dat er andere ontwikkelingen zijn geweest. Dit nemen we weer mee in het opstellen van het aanbod van het volgende jaar.

Bestaande instrumenten uitvoeringsdeel programma besparen

Naam instrument
Energieloket voor bedrijven en instellingen
Onderdeel strategie energie besparen
Stadsbrede aanpak/ regulier aanbod
Omschrijving instrument
Het Energieloket is een digitaal loket van de gemeente Utrecht en helpt ondernemers, instellingen, verenigingen en vastgoedeigenaren hun gebouw te verduurzamen met advies op maat, hulpmiddelen en financiering, middels een subsidieregeling die ondersteuning biedt bij technisch, organisatorisch of procesmatig advies over de verduurzaming van het vastgoed en/of bedrijfsprocessen.
Beoogde werking/ intensivering
Ondernemers zien door de bomen het bos niet meer. Het energieloket biedt praktische (één op één adviezen) voor concrete vragen die bedrijven die willen verduurzamen kunnen hebben. In 2022 gaat we het Energieloket meer bekendheid geven via een communicatiecampagne. Dit moet leiden tot een toename in het aantal vragen, toename in subsidieaanvragen (gemeentelijk en landelijk) en het toepassen van concrete maatregelen. Daarmee wordt CO2-reductie bereikt.
Relatie met andere instrumenten
Via het Energieloket worden ook andere hulpmiddelen en/of informatie daarover beschikbaar gemaakt, zoals de Milieubarometer (een CO2 footprint tool, waarmee je als organisatie kan bijhouden wat de CO2 uitstoot is en welke maatregelen helpen het te verkleinen), informatie over subsidieregelingen en wettelijke verplichtingen.
Verwacht resultaat
<ul style="list-style-type: none"> - Jaarlijks krijgen 150 bedrijven advies op maat - Het totale jaarlijkse subsidiebedrag is € 100.000, - Doel is dat dit door aanvragen helemaal besteed gaat worden. Voor een individuele aanvraag is het maximumbedrag € 5.000, -, voor een collectieve (ten minste 5 organisaties) aanvraag € 20.000, -.
Optimalisatie / verandering
We maken het Energieloket nog makkelijker bereikbaar en zetten meer in op ontzorging van de ondernemer. Voor wat betreft de bijbehorende subsidieregeling: We passen met de inzichten die we het afgelopen jaar hebben opgedaan de subsidieregeling aan, zodat deze makkelijker is aan te vragen voor ondernemers. Advies voor eigenaren/ huurders van monumenten wordt hier ook expliciet in opgenomen.

Naam instrument
Onderzoek collectief aanbod
Onderdeel strategie energie besparen
Stadsbrede aanpak/ nieuw te ontwikkelen aanbod
Omschrijving instrument
<ul style="list-style-type: none"> - Collectief aanbod kan gaan over bijvoorbeeld energiemanagement, LED verlichting, isolatie, duurzame installatie. - Aanbod linken aan doelgroep (maatschappelijke of zakelijke ondernemers, kleine of grote bedrijven/ instellingen, eigenaren of huurders, etc.). - Onderzoek marktpartijen als intermediairs collectieve aanbiedingen. - Aanbod kan via Energieloket lopen.
Beoogde werking/ intensivering
We verwachten door een collectief aanbod te creëren voor bedrijven op het gebied van bv LED verlichting, isolatie of duurzame installaties, dat de marktprijzen dalen en dat het aantrekkelijker wordt voor het bedrijf om mee te doen.
Relatie met andere instrumenten
<ul style="list-style-type: none"> - Aanbod kan via het Energieloket lopen. - Opzet kan vergelijkbaar zijn met zonnepact of collectieve inkoopacties voor woningeigenaren.
Verwacht resultaat
Door een aantrekkelijk collectief aanbod te faciliteren is het verwachte resultaat dat meer bedrijven en instellingen aan de slag gaan met het toepassen van concrete energiebesparende maatregelen en zo dus een besparing op de CO2-uitstoot realiseren.
Optimalisatie / verandering
Afgelopen jaar hebben we hier door het ontwikkelen van nieuwe instrumenten om ondernemers te helpen structureel energie te besparen in het kader van de hoge energieprijzen geen tijd voor gehad. We denken we dat een collectieve inkoopactie goed kan aansluiten bij de behoeftes van ondernemers naar een laagdrempelig en praktisch aanbod. Daarom nemen we dit in ons bijgestelde uitvoeringsprogramma voor het komende jaar weer mee. We sluiten hierbij aan bij brancheorganisaties en zo eenduidige mogelijke maatregelen, die voor veel ondernemers van toepassing zijn en waar weinig maatwerk op te verwachten is.

Naam instrument
Aanpak branches maatschappelijke sectoren
Onderdeel strategie energie besparen
Stadsbrede aanpak/ regulier aanbod
Omschrijving instrument
<ul style="list-style-type: none"> - Green Deal zorg - Stimuleringsprogramma besparen voor sportverenigingen in samenwerking met Sport Utrecht - Samenwerking met Provincie Utrecht in een aanpak voor de cultuursector. - Opzet/ontwikkeling programma met scholienstichtingen voor energiebesparing en ambitie aardgasvrij voor scholen. Hierbij wordt ook aansluiting gezocht bij de wijkgerichte aanpak. - Aansluiten op beschikbaarheid extra middelen door Rijksoverheid en hiermee starten met traject routekaarten naar CO2 neutraal met andere maatschappelijke sectoren.
Beoogde werking/ intensivering
<ul style="list-style-type: none"> - Door toepassing van besparingsmaatregelen uit routekaarten naar CO2 neutraal wordt CO2-uitstoot behaald. - Intensivering om scholen te verduurzamen. - Door inzet van de extra beschikbare rijksmiddelen kan aanpak geïntensiveerd en daarmee de CO2 besparing verhoogd worden.
Relatie met andere instrumenten
<ul style="list-style-type: none"> - Relatie met Energieloket waar instellingen altijd terecht kunnen met hun vragen over verduurzaming en (financiële) hulpmiddelen. - Relatie met ontwikkeling van een collectief aanbod. Bij de maatschappelijke instellingen die meedoen met de verschillende brancheaanpakken willen we input ophalen voor welke energiebesparende maatregelen er behoefte is aan een collectief aanbod.
Verwacht resultaat
<ul style="list-style-type: none"> - Door het maken van afspraken in een Green Deal of Routekaart worden concrete energiebesparende maatregelen uitgevoerd, wat een besparing op de CO2 uitstoot tot gevolg heeft. - Door de intensivering van inzet wordt het bereik hiervan vergroot.
Optimalisatie / verandering
We zetten in op een meer integrale aanpak voor maatschappelijke organisaties, samen met onze stakeholders zoals de provincie Utrecht.

Naam instrument
Handhaving en stimulerend toezicht
Onderdeel strategie energie besparen
Stadsbrede aanpak/ regulier aanbod/ valt onder handhaving
Omschrijving instrument
<p>Dit instrument bevat verschillende onderdelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Energiecontroles bij bedrijven met stimulerend toezicht. - Kantoren label C verplichting: inzet op stimulering met als doel dat 100% van de kantoren eind 2023 voldoet aan de label C verplichting. - Onderzoek mogelijkheden en kansen van het opnemen van aangescherpte regels voor energiebesparing in de Omgevingswet.
Beoogde werking/ intensivering
Door handhaving en stimulerend toezicht wordt erop ingezet dat bedrijven het laaghangend fruit aan energiebesparende maatregelen toepassen (wettelijk verplichte maatregelen) en dat ze nadenken over een routekaart naar CO2 neutraal en klimaatneutraal voor hun bedrijf of instelling en daar ook concrete afspraken over maken met de gemeente.
Relatie met andere instrumenten
Relatie met Energieloket waar instellingen altijd terecht kunnen met hun vragen over verduurzaming en (financiële) hulpmiddelen.
Verwacht resultaat
<ul style="list-style-type: none"> - Alle kantoren in Utrecht zijn geïnformeerd over de label C verplichting. - Jaarlijks worden circa 200 bedrijven voor een energiecontrole bezocht.
Optimalisatie / verandering
We sluiten voor zowel de kantoren label C verplichting als de overdracht van energietaken aan de omgevingsdienst in het kader van de omgevingswet aan bij het handhavingsprogramma Openbare Ruimte en Bebouwde Omgeving 2024. De verwachting is dat de focus voor de kantoren label C op de afrondende fase van het project ligt, aangezien de meeste kantoren reeds voldoen. De precieze invulling van de overdracht van energietaken vergt nog nader onderzoek en uitwerking.

Naam instrument
Pilots bedrijventerreinen
Onderdeel strategie energie besparen
Buurtgerichte aanpak/ nieuw aanbod startend in 2022
Omschrijving instrument
Start van 3 pilots op bedrijventerreinen: Voor de meeste buurten is inmiddels bekend wanneer zij overstappen naar aardgasvrij verwarmen. Dit is te zien in de Transitievisie Warmte . Voor bedrijventerreinen is er nog geen planning. Hiervoor is extra onderzoek nodig. Dat doen we via dit onderzoek naar aardgasvrije bedrijventerreinen. De resultaten gebruiken we om een planning te maken van welk bedrijventerrein wanneer van het aardgas af gaat. Ook weten we dan meer over welke warmteoplossing voor bedrijventerreinen het meest geschikt is, wat dit betekent voor energiebesparende maatregelen aan de bedrijfsgebouwen én wat de overstap naar aardgasvrij kan kosten.
Beoogde werking/ intensivering
Een integrale benadering richting de bedrijventerreinen voor wat betreft duurzame opwek en besparen, om zo input te krijgen voor de transitie van het totale energiesysteem naar een duurzaam energiesysteem.
Relatie met andere instrumenten
Relatie met Energieloket waar instellingen altijd terecht kunnen met hun vragen over verduurzaming en (financiële) hulpmiddelen.
Verwacht resultaat
De resultaten van de pilots gebruiken we om een planning te maken van welk bedrijventerrein wanneer van het aardgas af gaat. Daarmee leveren we input voor de transitievisie warmte voor de hele stad. Daarnaast is het beoogde resultaat dat bedrijven al concrete stappen kunnen zetten in de verduurzaming van hun bedrijfsgebouw en/of bedrijventerrein.
Optimalisatie / verandering
We werken aan een plan van aanpak verduurzaming bedrijventerreinen.

Naam instrument
Aanpak bedrijven en instellingen in de buurten van de Transitievisie warmte
Onderdeel strategie energie besparen
Buurtgerichte aanpak/ vervolg aanpak van Overvecht Noord (1 ^e buurt uit Transitievisie warmte)/ start met nieuwe wijken
Omschrijving instrument
Onderzoek wat nodig is voor bedrijven en instellingen in de woonbuurten voor de overstap naar een duurzame en aardgasvrije warmtevoorziening.
Beoogde werking/ intensivering
De afgelopen jaren hebben we voor en samen met bedrijven en instellingen in Overvecht Noord gekeken naar wat voor hen nodig is voor de overstap naar een duurzame en aardgasvrije warmtevoorziening en indien van toepassing een aardgasvrij alternatief voor hun bedrijfsproces. Hier gaan we in Overvecht Noord mee verder. Met de vaststelling van de transitievisie warmte wordt deze aanpak geïntensiveerd met andere buurten die in de eerste tranche aardgasvrij gaan worden.
Relatie met andere instrumenten
<ul style="list-style-type: none"> - Relatie met Energieloket waar bedrijven en instellingen altijd terecht kunnen met hun vragen over verduurzaming en (financiële) hulpmiddelen. - Relatie met ontwikkeling van een collectief aanbod. Bij de bedrijven die meedoen met de pilots willen we input ophalen voor welke energiebesparende maatregelen er behoefte is aan een collectief aanbod.
Verwacht resultaat
Door onderzoek en daarmee het beschikbaar maken van heldere informatie over wat voor de bedrijven en instellingen in de woonbuurten nodig is voor de overstap naar een aardgasvrije warmtevoorziening en bedrijfsproces, bieden we handelingsperspectief en kunnen bedrijven en instellingen starten met het toepassen van concrete energiebesparende maatregelen en daarmee besparen op hun CO2 uitstoot.
Optimalisatie / verandering
Wat we geleerd hebben in Overvecht Noord zetten we in voor de (maatschappelijk) ondernemers in de wijken die nu in het eerste cluster zitten en waar gestart wordt met het proces om tot uitvoeringsplannen naar aardgasvrij te komen. We zetten meer in op een individuele benadering en trekken waar mogelijk op met stakeholders in de buurten.

Naam instrument
Deuren dicht campagne
Onderdeel strategie energie besparen
Stadsbrede aanpak
Omschrijving instrument
In het najaar (als het kouder wordt) bij ondernemers langs de deuren gaan met een bordje om te laten zien dat de deur dicht is om energie te besparen, maar dat de zaak toch open is. Daarnaast geven we meer tips mee hoe de ondernemers structureel energie kunnen besparen.
Beoogde werking/ intensivering
Ondernemers in retail en horeca te stimuleren energie te besparen door hun deur dicht te houden en daarnaast meer tips mee te geven hoe structureel energie te besparen. Het is heel zichtbaar voor het winkelend publiek, waarmee bewustzijn over energie besparen wordt vergroot. De deur dicht houden is een heel makkelijke manier om energie te besparen en vandaaruit is de stap naar andere energiebesparende maatregelen kleiner.
Relatie met andere instrumenten
- Relatie met Energieloket waar bedrijven en instellingen altijd terecht kunnen met hun vragen over verduurzaming en (financiële) hulpmiddelen.
Verwacht resultaat
Ondernemers in retail en horeca passen concreet energiebesparende maatregelen toe. Door de zichtbaarheid van een dichte deur voor energiebesparing, neemt ook bewustzijn bij winkelend publiek toe.

Nieuwe instrumenten uitvoeringsdeel programma besparen

Naam instrument
Energievoucher (looptijd tot eind 2023)
Onderdeel strategie energie besparen
Stadsbrede aanpak
Omschrijving instrument
Ondernemers kunnen een subsidie aanvragen voor concrete energiebesparende maatregelen.
Beoogde werking/ intensivering
Meer concrete energiebesparende maatregelen worden door ondernemers toegepast.
Relatie met andere instrumenten
- Relatie met Energieloket waar bedrijven en instellingen altijd terecht kunnen met hun vragen over verduurzaming en (financiële) hulpmiddelen.
Verwacht resultaat
Klein MKB ondernemers (tot 50 medewerkers) passen concreet energiebesparende maatregelen toe en besparen zo structureel energie.

Naam instrument
Bereik doelgroep eigenaar-verhuurders
Onderdeel strategie energie besparen
Stadsbrede aanpak en buurtgerichte aanpak
Omschrijving instrument
Circa 75% van de ondernemers huren. Energiebesparende maatregelen als isolatie en nieuw glas moeten in veruit de meeste gevallen door de eigenaar van het pand uitgevoerd worden. Veel huurders geven aan dat het lastig is hier afspraken over te maken met hun verhuurder. Isolatie kost de eigenaar geld en de huurder heeft er voordeel van met lagere energielasten. Veel eigenaren die verhuren staan op afstand en zijn lastig te bereiken. Daarom willen we meer inzetten op het bereik van deze doelgroep.
Beoogde werking/ intensivering
Door de eigenaren te stimuleren energiebesparende maatregelen als isolatie toe te passen, wordt CO2 reductie gerealiseerd, maar helpen we ook de ondernemer die huurt met structurele verlaging van de energierekening.
Relatie met andere instrumenten
- Relatie met Energieloket waar bedrijven en instellingen altijd terecht kunnen met hun vragen over verduurzaming en (financiële) hulpmiddelen.
Verwacht resultaat
In meer bedrijfspanden worden energiebesparende maatregelen toegepast, waarmee ze klaar zijn voor lagere temperatuur verwarming en de overstap naar aardgasvrij.

Naam instrument
Procesgas
Onderdeel strategie energie besparen
buurtgerichte aanpak
Omschrijving instrument
Deze aanpak is gericht op de bedrijventerreinen waar procesgas verbruikt wordt. We brengen beter in kaart om wat voor procesgas het gaat, wat alternatieven zijn en hoe we kunnen stimuleren dat ondernemers de overstap maken naar aardgasvrije bedrijfsprocessen.
Beoogde werking/ intensivering
Uitfasering van procesgas betekent een flinke reductie van CO2 en is belangrijk in het volledig aardgasvrij worden van een bedrijventerrein, naast de aardgasvrije warmtevoorziening.
Relatie met andere instrumenten
<ul style="list-style-type: none"> - Relatie met Energieloket waar bedrijven en instellingen altijd terecht kunnen met hun vragen over verduurzaming en (financiële) hulpmiddelen. - Relatie met aanpak bedrijventerreinen.
Verwacht resultaat
We hebben inzichtelijk wat de alternatieven zijn voor aardgasvrije bedrijfsprocessen op de Utrechtse bedrijventerreinen en wat er nodig is om ondernemers te stimuleren dit te verduurzamen. We werken uit waar we kunnen starten met een pilot om een bedrijfsproces daadwerkelijk aardgasvrij te maken.

4. Geldstromen

Naast de beschikbare structurele middelen die we vanuit de Gemeente Utrecht beschikbaar hebben, zetten we voor onze activiteiten ook geldstromen van Europa en de provincie in. In onderstaand schema is dat inzichtelijk gemaakt.

	Voor	2022 (€ x1.000)	2023 (€ x1.000)	En verder
EFRO (Europees)	Energievoucher		525	Nieuwe aanvraag niet mogelijk
USET (provinciaal)	Advies en begeleiding aanpak bedrijventerreinen		55	Nieuwe aanvraag voor 2024 en verder is mogelijk.

De uitvoering van het programma energie besparen gebouwde omgeving wordt bekostigd vanuit de structurele middelen in het programma Duurzaamheid (vanaf 2024: Klimaatvriendelijke Stad), onderdeel uitwerken van de energieambities. De jaarlijkse kosten Bedrijven & Maatschappelijk instellingen (€ 265.000) betreffen zowel personele als externe kosten die worden besteed aan de maatregelen die zijn opgenomen in de uitvoeringsplannen (o.a. Energieloket bedrijven).

Er komen middelen vanuit het Rijk beschikbaar, namelijk de SpUK versnelling verduurzamen bedrijventerreinen en de SpUK ontzorgen verduurzamen MKB (verwachting is Q1 2024). Waarschijnlijk kunnen (maatschappelijk) ondernemers deze hulp zelf aanvragen. We blijven nauw betrokken bij de uitwerking hiervan, zodat we de Utrechtse ondernemers op deze hulpmiddelen kunnen attenderen.